

Artık bir *İslâmcı* değilim, belki 20 yıldır böyle sayılmam. Tabii ki, insan kendisinde hatıra bırakan fikir-
lere *sadece fikir* olarak bakamıyor. Bununla beraber bazı hayallerin artık *sadece bir hâtıra* olduğunu
da kabul etmek gerek.

Gördüğüm, öğrendiğim şu oldu; hayatı öğrenip, fikirlerinizi bunun üzerine bina ederseniz, bir ölçüde
fikirlerinizin de anlamı var. Önce *fikir edinip* sonra hayatı buna *uydurmaya* çalışınca, fikrin bir ağırlığı
olmuyor.

Eskiden sosyalizmi bu ikinci grupta olduğu için pek tasvip etmezdim. Fikrinize önce *insanlar eşit ol-
malıdır, adil olmalıdır, şöyle olmalıdır, böyle olmalıdır* diye başlarsanız, insanları bu fikre uydurmak
zorunda kalırsınız. Ama insanların da *ufak* bir arızaları vardır; uymazlar. Mecbur kalmadıkça kural-
lara uymazlar. Ya *adalet* ve *eşitlik* adına mecburiyetler inşa edeceksiniz ki bunun bir deneyini insanlık
Sovyetler’de yaşadı. Yâhut önce *insan hangi sâiklerle çalışan bir makine?* diye bakacaksınız ve insanı
hareket ettiren, canlı tutan neyse, onu fikrinizi yaşatmak için kullanacaksınız. Bu ikincisi tabii ki *ideal*
değil. Çünkü insan denen *lüzumsuz şey* temelde kendi basit menfaatiyle hareket ediyor ve bu kafada
olan bir canlıya *kendini bırakıp, toplumu düşün* demenin de verimliliği az.

İslâmcılığın hayatla hayal arasındaki uçurumu daha da *büyük*. Sosyalizmle uğraşırken arada il-
gilendiğim oluyordu ama *İslâmcıların* iktidarında İslâmcılığın bu kadar *alâkasız* kalacağını tahmin
etmemiştim. Hiçbir şey yokmuş. Hiçbir fikir, birtakım makyaj kabilinden değişiklik dışında hiçbir
uygulanabilir fikir yokmuş. İslâmcılık sadece goygoymuş. Sırf iktidar değiştirmek için istismar edilen
birtakım kavramlarmış. Bunların bizi getirdiği yer de, devlete kapılanmak oldu; devletimiz olmazsa
bize neler olur?

Dünyanın küreselleşmeyle arası bozuk nesillerinin arz-ı endam ettikleri bir dönemdeyiz. Bizde bu
dönem, İslâmcılığın dönüşümüyle denk geldi. Bizdeki liberalliğin *çöküşü* ile, Çin’in yükselişi, Rusya’da
toparlanması, Suriye savaşı, Amerika’nın Trump’ı seçmesi, genel olarak dünyanın daha *otokrat* hâle
gelmesi arasında bir paralellik var. Bizim *dönüşümümüz* sadece bizimle ilgili değildi ama (olursa)
bir sonraki *küreselleşme* dalgasında İslâm’ın adı anılmayacak. Bunun sebebi de bu seferki fırsatların
kaçmış olması, *alternatif* olma iddiasının, basit iktidar mücadelesinde harcanıp gitmesi.

İslâm’ın modern dünyada bir varoluş problemi vardı; *iyi bir Müslüman* olmak için kendinizi dünyadan
yalıtmak veya dünyayı dönüştürmek zorundasınız. *İnançsızlarla ortak yaşam* iki şekilde mümkün olur;
ya onların sosyal düzeninde Müslümanların bir rolü olur veya Müslümanların düzeninde onların bir
rolü olur. Cumhuriyet sonrası kavruk nesilleri *düzen* içine yerleştirmeye çalışan bütün cereyanların
amacı birincisidir. Yani, ortada liberal demokratik bir düzen olacak ve Müslüman denen zevat da bu-
radaki rollerini oynayacak... Son 20 yılın tecrübesi de artık bunu perçinledi ve artık konu entegrasy-
onun gerçekleşip, gerçekleşmeyeceği değil, hangi hızda ve şartlarda gerçekleşeceği.

Bir de tabii *neye entegre olacağımız*. ABD liderliğindeki Batı kapitalizmine mi, Çin liderliğindeki
Avrasya kapitalizmine mi? İkincisi hâlâ emekleme aşamasında ama 20 yıl sonra öyle olmayacak ve
sınır hattında bulunan biz de değişeceğiz. Ancak bu sefer nereye yaslanmak gerektiğini kestiremiy-

oruz. Yükselen devletçi/milliyetçi cereyanın sebebi, ABD'ye karşı *isyan* ve İslâmcılar da bu isyanda ABD'ye karşı yerli devletçi/milliyetçi tayfanın yanında saf tuttu. ABD, bugün yürüttüğü finansal savaşı kazanırsa, seçimler yoluyla bizde eksen değişir mi, yoksa köklenmiş *Doğucu* tayfa başka şekillerde mi iktidarı elde etmeye çalışır, bilemiyoruz.

Batı ve Doğu arasındaki *savaş* bu yüzyıla muhtemelen damgasını vuracak ve *İslâmcılık* bu iki eksenenden birine yaradığı sürece kullanılacak, bu arada Müslümanlar da artık hangi eksene entegre oluyorsa, oraya entegre olmaya devam edecekler. *Batı kapitalizmi insan onuruna aykırı, herkes aslında köyde yaşamalı* diye tatlı tatlı saçmalamayanlar Doğu'ya kayacak, *Doğu kapitalizmi totaliter, insan onurunu ve birey özgürlüğünü hiçe sayıyor* diyenler Batı'ya. Müslümanlar da ideolojik olarak Doğu'ya daha yakınlar ve muhtemelen Çin uydusu olmayı daha hazmedilebilir bulacaklar. (Tabii ki *Çin uydusu* olduklarını bilmeyecekler. Hiçbir iyi imparatorluk kendi uydularına uydu olduklarını hissettirmez. Her şey *bizim de lehimize*dir.)

Bazen *hangisi kazanır?* diye soruyorum, açıkçası hiçbir fikrim yok. Batı'nın insan sermayesi daha gelişmiş, daha sağlam bir sosyal düzeni ve insan potansiyeli var. Çinliler birbirinin taklidi gibi, geçen bir haberde Xi'nin fikirlerini anlattığı Android uygulamasının Çin'de *en popüler* olduğunu söylüyordu. Bu bana hayli kırılğan bir sosyal düzeni hatırlatıyor ve gelişmesi yavaşlayıp, tökezlemesi hâlinde iç savaş yaşayabileceğini. Bununla beraber potansiyeli çok geniş ve Batı'nın sahip olduğu *bireysel özgürlük* ideolojik saplantılarına sahip olmadığı için o tökezleme hiç gerçekleşmeyebilir. Batı'da yasak olan insan klonlamaya veya yapay organ üretimine dair bazı teknolojik araştırmalar Çin'de muhtemelen yapılıyor, *yapay zeka* daha geniş kullanım alanı buluyor. Çünkü Batı'da bir yere kamera koyup, geleni geçeni *tanımak* yasakken, Çin'de böyle araçlar normal. Geçmiş üç yüzyıl için *hayatın içinden alınmış gerçek* olan *bireycilik*, bugün için belki de zayıflamaya yol açan safsatadır, bunu bilemiyoruz.

O nedenle Batı mı, Doğu mu kazanacak diye sorunca, *bilmiyorum* diyorum, ama savaş alanı olarak bizim kaybedeceğimiz neredeyse kesin. İki tarafla da mücadele edecek ne fikrimiz ne cismimiz var.